

Arbetarskyddsförvaltningens årsberättelse 2021

Arbetarskyddsförvaltningens publikationer 2 | 2022

Innehåll

Ledningens översikt.....	3
Organisering och styrning av arbetskyddstillsynen.....	4
Arbetskyddsmyndighetens verksamhet 2021	5
Fenomenbaserad tillsyn under exceptionella förhållanden	6
Fenomen: Arbetsförhållanden.....	7
Fenomen: Arbetslivet splittras upp.....	9
Fenomen: Psykosocial belastning i arbetet.....	13
Övrig tillsyn	15
Utövande av behörighet	19
Tillstånd och anmälningar	19
Metoderna inom arbetskyddstillsynen utvecklas.....	20
Arbetskyddsmyndigheten ger råd och handledning	22
Lagstiftning	24
Resurser	25
Samarbete mellan flera myndigheter och internationalitet.....	26
Bilaga 1: Arbetskyddstillsynen i siffror	29
Bilaga 2: Övervakning av sjöfarten.....	30
Bilaga 3: Tillsyn över primärproduktionen.....	31

Arbetskyddsförvaltningens årsberättelse 2021

Utgivare: Arbetskyddsförvaltningen 2022

Planering och genomförande av årsberättelsen:

Kommunikationen för regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetskyddet

Omslagsbild: Risto Eronen tog fotografiet vid inspelningen av videon om metoder för bekämpning av damm i Tammerfors i september 2021.

ISBN: 978-952-479-339-1

ISSN: 2737-0879

Ledningens översikt

Ar 2021 var ett exceptionellt år precis som året innan. Coronaepidemin fortsatte hela året med undantag av några lugnare faser. Epidemin påverkade fortfarande arbetskyddsförvaltningens verksamhet, men man kunde redan förbereda sig bättre på den och dess inverkan på verksamheten var mindre än 2020.

Trots effekterna av coronaepidemin uppnådde ansvarsområdena för arbetskyddet sina centrala resultatmål 2021. Och för det vill jag tacka hela personalen! Epidemin krävde förmåga att reagera på föränderliga situationer och vi hjälpte arbetsplatserna att förbereda sig inför och bekämpa pandemin. Vid genomförandet av arbetsplatstillsynen utvecklade och använde vi nya metoder samt övervakade arbetsgivarnas planer och åtgärder för att förbereda oss för epidemin.

År 2021 var det andra verksamhetsåret av fyra-årsperioden 2020–2023. Under året lyckades vi i enlighet med vår ramplan att utveckla både vår verksamhet och våra verksamhetssätt. Under fjolåret kunde vi nästan helt och hållet genomföra den nationellt planerade fenomenbaserade övervakningen. Vi fortsatte också att utnyttja systemet för planering och uppföljning av verksamheten. Jag tror att med dessa åtgärder och genom att fortsätta att utveckla dem kommer vår tillsyn att förenhetligas och bättre motsvara arbetslivets behov.

Förra året utvecklade och genomförde vi också andra sätt att påverka. Allt vi gör måste utvärderas med hjälp av genomslagskraft, och denna utvärdering är i fortsättningen ett av våra utvecklingsobjekt. Det är också värt att nämna att övervakningen av utländsk arbetskraft stärktes i fjol så att den motsvarar de förändrade utmaningarna i arbetslivet.

År 2021 publicerades EU:s strategiska ram för

SHM

Raimo Antila

*Avdelningschef
Social- och hälsovårdsministeriet,
arbets- och jämställdhetsavdelningen*

hälsa och säkerhet på arbetsplatsen 2021–2027. I ramen fastställs de centrala målen och åtgärderna för att förbättra arbetstagarnas hälsa och säkerhet samt förbereda sig för förändringar som påverkar arbetslivet. Strategiramen omväxlar inte vår verksamhet, den stärker snarare den linje vi valt. I ramen betonas psykosociala och ergonomiska risker, som även hos oss i Finland är bland de viktigaste orsakerna till arbetsoförmåga.

Vi kan heller inte förvänta oss att det pågående året blir normalt. Coronaepidemin påverkar fortfarande. Dessutom påverkar Rysslands angrepp på Ukraina och den invandring det orsakar även arbetslivet och arbetsplatserna. Jag är säker på att vi med de verksamhetsmodeller som vi har utvecklat kan förutse och svara på arbetslivets behov även mitt i de pågående förändringarna.

Organisering och styrning av arbetskyddstillsynen

Ansvarsområdena för arbetskyddet vid regionförvaltningsverken styrs av social- och hälsovårdsministeriet. Verksamheten grundar sig på en fyraårig ramplan som skapar riksomfattande ramar för tillsynens innehåll och utvecklingen av verksamheten.

Ansvarsområdena för arbetskyddet är behöriga tillsynsmyndigheter för arbetskyddet inom sina områden.

I planeringen och utvecklingen av verksamheten samarbetar man kontinuerligt på riksnivå. Genom riksomfattande planering och utveckling säkerställer man att verksamheten är enhetlig och att de tillgängliga resurserna utnyttjas så effektivt som möjligt.

År 2021 var det andra året av den pågående fyraårsperioden 2020–2023. Under den pågående fyraårsperioden är arbetskyddstillsynens vision att stärka ett tryggt, hälsosamt och rättvist arbete på ett mångsidigt sätt genom att reagera på förändringarna i omvärlden och djärvt utveckla verksamheten. Visionen beskrivs av slogan "Sunt arbete".

Utgående från de strategiska målen fastställs målen för fyraårsperioden samt resultatmålen för varje års verksamhet. Under innevarande fyraårsperiod betonas målet att förnya och utveckla verksamheten. Det väsentliga i planeringen och utvecklingen av verksamheten är en kontinuerlig utvärdering av verksamhetsmiljön och ett effektivt utnyttjande av informationen.

I den fyraåriga ramplanen beskrivs arbetskyddstillsynens vision samt fastställs strategiska mål för verksamheten.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKEN ANSVAROMRÅDEN FÖR ARBETSKYDDET:

- 1 | Norra Finland
- 2 | Västra och Inre Finland
- 3 | Östra Finland
- 4 | Sydvästra Finland
- 5 | Södra Finland

Arbetskyddsnämnderna och arbetskyddsdelegationen

Trepartssamarbetet med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna i anslutning till arbetskyddstillsynen sker i de regionala arbetskyddsnämnderna och i den riksomfattande arbetskyddsdelegationen.

I anslutning till varje ansvarsområde för arbetskyddet finns en rådgivande arbetskyddsnämnd som består av representanter för arbetsmarknadsorganisationerna och sakkunniga inom branschen. Syftet med arbetskyddsnämnderna är att stöda och utveckla arbetskyddstillsynen samt att fungera som en länk mellan ansvarsområdena för arbetskyddet och de regionala arbetskyddsaktörerna och arbetsmarknadsorganisationerna. Arbetskyddsnämnderna behandlar områdets betydande utvecklings-, planerings- och uppföljningsprojekt inom arbetskyddet, de allmänna verksamhetslinjerna och resultatmålen för arbetskyddet samt allokering av resurser.

Arbetskyddsdelegationen behandlar ur ett riksomfattande perspektiv samma ärenden som de regionala arbetskyddsnämnderna. Till dess uppgifter hör dessutom att behandla viktiga lagberedningsärenden som gäller arbetskyddet.

Arbetskyddsmyndighetens verksamhet 2021

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att bestämmelserna om arbetskydd iakttas. Vår viktigaste tillsynsmetod är arbetskyddsinspektioner. Arbetskyddstillsynen utförs på basis av myndighetens planer eller på kundens initiativ.

Utöver tillsynen ger vi anvisningar och råd i frågor om hälsa och säkerhet i arbetet samt villkor i anställningsavtal. Vi behandlar också tillståndsansökningar och anmälningar om sådana arbeten för vilka lagstiftningen fastställer begränsningar eller anmälningsskyldigheter.

Till våra uppgifter hör att utreda orsakerna till allvarliga olycksfall i arbetet, yrkessjukdomar och arbetsrelaterade sjukdomar samt verka

Utgångspunkten för verksamheten är fenomenbaserad verksamhet som motsvarar det föränderliga arbetslivets behov.

för att förebygga dem. Dessutom övervakar vi att de maskiner, arbetsredskap, personlig skyddsutrustning och andra tekniska anordningar som används i arbetet uppfyller de krav som ställs på dem.

Vi stöder tillsynens effektivitet även på andra sätt, såsom genom kommunikation via flera kanaler och virtuella evenemang.

Arbetskyddsförvaltningens år i ett nötskal

Fenomenbaserad tillsyn under exceptionella förhållanden

År 2021 genomfördes arbetstillsynen i huvudsak fenomenbaserad och projekten genomfördes i första hand på riksomfattande nivå. Den fenomenbaserade tillsynen gällde arbetsförhållandena, det splittrade arbetslivet och den psykosociala belastningen i arbetet.

Inspektionerna riktades riskbaserat med hjälp av uppgifter från olika informationskällor samt tidigare tillsynsobservationer.

Coronaepidemin fortsatte och återspeglades avsevärt i tillsynens innehåll och genomförandet av inspektionerna. Trots noggrann förhandsplanering kunde man inte förutse epidemivågorna, utan det skedde kraftiga regionala förändringar i sjukdomsläget som gjorde att man blev tvungen att minska övervakningen på arbetsplatserna. En del av arbetsplatsinspektionerna måste ersättas med virtuella distansinspektioner och dokumentinspektioner samt hybridinspektioner som kombinerar arbetsplatsinspektioner och distansinspektioner.

Trots coronaepidemin kunde övervakningen genomföras på ett effektivt sätt och de relativa prioriteringarna mellan fenomenen förverkligades mycket bra. Den utdragna coronasituationen har dock påverkat i synnerhet sådana inspektioner där möten och intervjuer med arbetstagarna har betydelse för inspektionens slutresultat. Det har också försvårat ett smidigt myndighetssamarbete i fråga om gemensamma inspektioner.

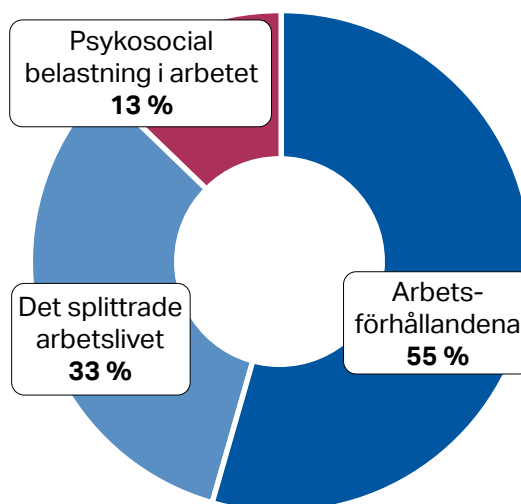
På arbetsplatserna förhöll man sig i huvudsak positivt till distans- och hybridinspektioner.

De inlärdade metoderna utnyttjas även i fortsättningen.

Anu Pynnönen

Tillsynens fördelning enligt fenomen

Tillsynen av fenomenen genomfördes som planerat: över 50 procent av tillsynen gällde enligt planerna tillsynen av arbetsförhållandena, cirka 30 procent det splittrade arbetslivet och cirka 15 procent den psykosociala belastningen i arbetet.

Fenomen: Arbetsförhållanden

Tillsynen av arbetsförhållandena 2021 fokuserade på riskbaserad bekämpning av arbetsolycksfall, hantering av kemikaliska och biologiska agenser samt hantering av fysisk belastning.

Som stöd för övervakningen av arbetsförhållandena användes andra sätt att påverka, såsom webbseminarier.

Vid övervakningen av arbetsförhållandena är det viktigt med inspektioner på arbetsplatserna, men på grund av coronaepidemin planerades också alternativa inspektionssätt.

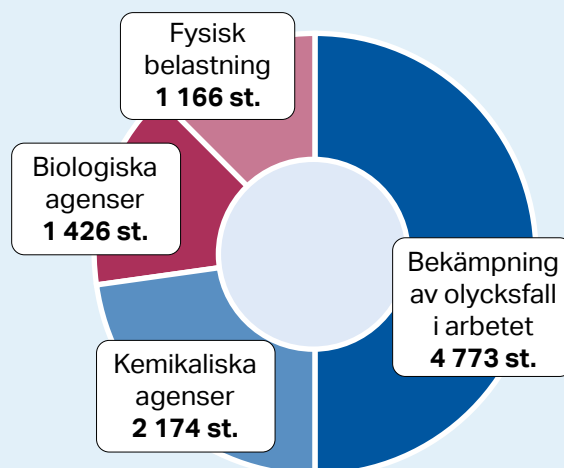
Inspektioner i anslutning till dokument och system för hantering av arbets säkerheten kan oftast genomföras virtuellt. De verkliga observationerna av arbetsförhållandena kan dock inte genomföras virtuellt på ett effektivt sätt. Ersättandet av arbetsplatsinspektionerna med distansinspektioner minskade antalet saker som arbetsplatsen lyfte fram och antalet observationer inspektören gjorde i förhållande till tiden före coronaepidemin. Utgångspunkten är att arbetsförhållandena ska övervakas genom besök på arbetsplatsen.

Inspektioner av fenomenet arbetsförhållanden

Vid inspektionerna i anslutning till förebyggandet av olycksfall i arbetet behandlades allmän praxis för hantering av olycksfall och särskilda olycksrisker på varje arbetsplats. Särskild uppmärksamhet fästes vid olycksriskerna i maskiner och andra arbetsredskap samt risken för fall.

Man strävade efter att bekämpa kemikalie-exponeringen och cancerrisken genom att övervaka förfarandena med anknytning till kemiska agenser på arbetsplatserna. Risken för cancersjukdom behandlades särskilt på arbetsplatser där det förekommer risker som orsakas av andningsbar kristallin kiseldioxid och trädamm. Vid inspektionerna kunde man påverka tillvägagångssätten på arbetsplatserna så att hanteringen av riskerna med kemiska agenser samt planeringen och genomförandet av dammhanteringen förbättrades och användningen av personlig skyddsutrustning effektiviserades.

Övervakningen av biologiska agenser inriktades snabbt och smidigt på arbetsplatser där coronaepidemin hade en betydande inverkan på arbetet. Som ett resultat av övervakningen inleddes till exempel en utredning av biologiska risker på många arbetsplatser. Effekterna sågs också i företagshälsovårdens verksamhet.

Till exempel började man beakta biologiska faktorer och bedöma deras betydelse för hälsan i arbetsplatsutredningarna.

Övervakningen av inomhusklimatet genomfördes utifrån kundinitiativ på arbetsplatser med problem med inomhusklimatet. Rekommendationen om distansarbete under coronatiden minskade antalet kundinitiativ i anslutning till problem med inomhusklimatet något.

Övervakningen av den fysiska belastningen inriktades på arbetsplatser där det förekommer mest skadlig belastning på stöd- och rörelseorganen och sjukdomar som beror på dessa. Inspektionerna ökade kunskapen om riskerna med den fysiska belastningen i arbetet och hanteringen av dem.

Tillsynen över byggbranschen effektiviserades med nya metoder

Inom byggbranschen gjordes cirka 5 500 inspektioner. Största delen av inspektionerna gjordes på traditionellt sätt som arbetsplatsinspektioner.

Vid byggnadsarbete finns en betydande olycksrisk. En stor del av tillsynen över nybyggen och renoveringar gällde bekämpningen av olycksfall i arbetet. Till exempel fokuserade man i övervakningen av tak- och småhusbyggande på att bekämpa fallrisker och andra olycksrisker. Vid övervakningen av mark- och vattenbyggandet fästes uppmärksamhet vid bland annat schaktens säkerhet. Även kemiska faktorer medför betydande risker på byggplatserna. Kvarts- och asbestövervakningen i anslutning till kemiska faktorer riktades till byggherrar, företag och huvudgenomförare.

Tillsynen över byggbranschen effektiviserades med nya metoder för påverkan. I juni publicerades en arbetskyddsguide för småhusbyggare som berättar om ansvar och faror vid småhusbyggen. I

VIKTIGA UTVECKLINGSOBJEKT FÖR ARBETS-SÄKERHETEN PÅ BYGGARBETSPLATSER:

- fallskydd och planmässigt genomförande av det
- säkerhet på gångleder
- ställningars säkerhet
- användning av personlig skyddsutrustning
- säker användning av maskiner och anordningar
- dammbekämpning
- ordning och renlighet
- personalutrymmen
- introduktion i arbetet och övervakning av arbetssätt
- ibruktagnings- och underhållsbesiktningar

september genomfördes kommunikationskampanjen #Pölyntorjuntatalkoot om dammbekämpning, som påminde företag inom byggbranschen om bekämpning av cancerframkallande damm bland annat med hjälp av direkt e-postmeddelande, video i sociala medier och blogginlägg. I december ordnades webbseminariet Psykosocial belastning i arbetsledningsuppgifter inom byggbranschen.

Skärmdump från videon om metoder för dammbekämpning

En av de viktigaste orsakerna till arbetsrelaterad cancer är kvartshaltigt stendamm, som vanligtvis finns på byggarbetsplatser. Videon om metoder för dammbekämpning publicerades som en del av kommunikationskampanjen #Pölyntorjuntatalkoot.

Fenomen: Arbetslivet splittras upp

I övervakningen av det uppsplittrade arbetslivet betonas nya arbetsformer samt säkerställandet av rättigheterna för personer i svag ställning på arbetsmarknaden. Man strävar efter att säkerställa arbetslivets spelregler till exempel i början av arbetskarriären och när det gäller uthyrd arbetskraft. Man strävar efter att uppnå målen genom att på många sätt påverka olika aktörer i samhället.

Till helheten hör övervakning av utländsk arbetskraft, övervakning av beställaransvaret samt övervakning av kör- och vilotider. Lagstiftningen och arbetskyddsmyndighetens behörighet möjliggör effektiv praxis vid tillsynen över beställaransvarslagen och utländsk arbetskraft.

Inspektioner av fenomenet Arbetslivet splittras upp

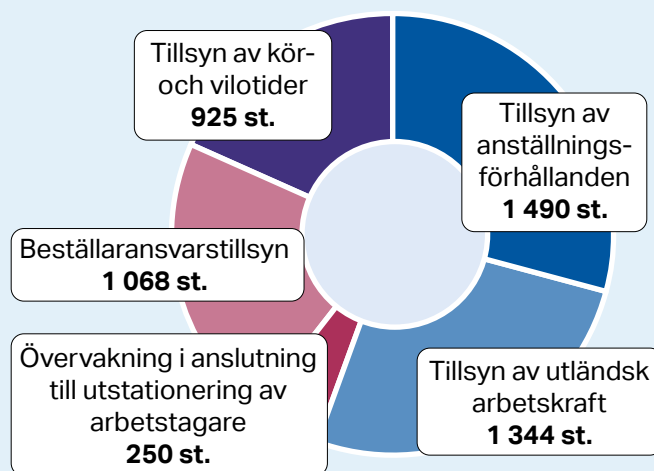
Övervakningen av anställningsförhållanden fokuserade på spelreglerna för ett rättvist arbetsliv. Tillsynen riktades till branscher som bedömdes ha brister i hanteringen av frågor som gäller anställningsförhållanden och arbetstid. De juridiska problemen med självsysselessatta lyftes fram både i tillsynen och i samarbetet med intressentgrupperna.

Vid övervakningen av utlänningar övervakades i synnerhet minimivillkoren för utländska arbetstagares anställningsförhållande genom att aktivt utnyttja information och tips från andra myndigheter. Genom övervakningen avväjdes anlitande av arbetstagare som saknar rätt att arbeta, underlön, människohandel och svart arbetskraft.

Föremål för inspektioner som gäller utstationerade arbetstagare är utländska arbetsgivare som skickar sina arbetstagare till Finland för att arbeta samt företag som fungerar som beställare hos det utstationerande företaget. Största delen av inspektionerna gällde byggande och industri, där flest utstationerade

Övervakningsfältet förändras dock hela tiden och därför måste verksamhetssätten ständigt utvecklas till exempel genom att effektivisera myndighetssamarbetet, förbättra informationsutbytet och öka övervakningen utanför tjänstetid.

År 2021 fick arbetskyddsmyndigheten för första gången behörighet att till vissa delar övervaka arbetet för personer som inte var anställda, när den nya lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som samlar in naturprodukter trädde i kraft i juni. Lagen tillämpas på utlänningar som plockar naturprodukter så att de via en aktör inom naturproduktsplockningsbranschen får inkvartering och mathållning.

arbetstagare arbetar. Flest brister observerades i arbetstagarnas löner.

I beställaransvarstillsynen framkom fenomen med grå ekonomi i anslutning till underleveransarbete och användning av hyrd arbetskraft, såsom avsiktligt döljande av den verkliga arbetsgivaren, dolda kedjor, kringgående av näringsförbud, försummelse av offentliga skyldigheter samt underprissatta avtal.

I övervakningen av kör- och vilotider observerades tusentals allvarliga förseelser. Samarbetet med intressentgrupperna var intensivt och fungerande.

Myndighetsuppgifter utnyttjades i tillsynen av beställaransvaret

År 2021 gjordes 1 160 inspektioner av beställaransvaret. Vid inspektionerna övervakades iakttagandet av utredningsskyldigheten i anslutning till anlitande av hyrd arbetskraft eller underleverans för cirka 3 800 avtalspartners del. Tillsynen riktades särskilt till byggnadsbranschen, industrin, logistiken samt städ- och fastighetsbranschens objekt.

År 2021 betonades myndighetssamarbetet i beställaransvarstillsynen och utnyttjandet av den information som erhöles via samarbetet, eftersom inspektionerna inte kunde genomföras på plats i samma omfattning som före coronaepidemin. Myndighetsinformation utnyttjades i stor utsträckning både vid valet av tillsynsobjekt och i enskilda tillsynsfall. Myndighetsuppgifterna gjorde det möjligt att inrikta övervakningen mer exakt än tidigare mot sådana underleverantörsavtal och avtal om anlitande av hyrd arbetskraft där det företag som utför arbetet har brister i skötseln av sina lagstadgade skyldigheter.

Av de utförda inspektionerna hade ungefär var femte beställarens utredningsskyldighet iakttagits på det sätt som lagen förutsätter. Inom byggbranschen känner man till skyldigheterna i beställaransvarslagen bättre än inom andra branscher. Trots det fanns det fortfarande brister i efterlevnaden av minimikraven i lagen i synnerhet i långa underleverantörskedjor.

Arbetskyddsmyndigheten ger anvisningar om lagstridiga förhållanden och kan påföra beställaren en försummelseavgift. Under inspektionerna gavs över 1 700 anvisningar. Utländska beställare fick flest anvisningar per inspektion. Även företagsinspektionerna inom byggbranschen och inspektionerna av industriföretag ledde till många anvisningar.

Försummelseavgiften övervägdes oftast för utländska beställare och vid företagsinspektioner inom byggbranschen. Den vanligaste orsaken var försummelse av utredningsskyldigheten. Även

Skärmdump av video

Skärmdump av video

Information om beställaransvarslagen och de utredningar som krävs förmedlades till arbetsplatserna till exempel med hjälp av videor. Teamet för beställaransvar ordnade också tillställningar av olika storlek på webben, som nådde många företag.

tecken på underlön och underprissättning ledde till övervägande av försummelseavgiften.

I tillsynen observerades också att antalet utländska privata näringsidkare i underleverantörskedjorna ökade fortsättningsvis. Med hjälp av tillsynen kan man inte alltid säkerställa om det är fråga om ett verkligt företagarbete eller så kallat falskt företagande. Falskt företagande gör det möjligt att kringgå arbetsgivar-skyldigheterna och en person som arbetar vet inte alltid ens om att han eller hon är företagare. I värsta fall kan det i dessa fall vara fråga om arbetsrelaterad människohandel och de kan också vara förknippade med andra lindrigare kännetecken för diskriminering.

Genom övervakning av utlänningar elimineras arbetsrelaterat utnyttjande

Arbetskyddsmyndigheten har till uppgift att övervaka att utländska arbetstagare har behövlig rätt att arbeta och att arbetstagarna får minst minimilön och de tillägg som hör till lönen. En utländsk arbetstagare som arbetar utan rätt att arbeta är i en sårbar ställning och kan bli utnyttjad av arbetsgivaren.

För att eliminera det arbetsrelaterade utnyttjandet anställdes flera nya arbetskyddsinspektörer för att övervaka användningen av utländsk arbetskraft.

År 2021 gjordes cirka 1 600 inspektioner av företag som använder utländsk arbetskraft. Vid inspektionerna bedömdes i huvudsak om arbetsgivarna har försäkrat sig om sina utländska arbetstagares rätt att arbeta i Finland och om minimivillkoren för utländska arbetstagares anställningsförhållande uppfylls. Flest inspektioner gjordes inom inkvarterings- och kosthållsbranschen och byggbranschen. Inspektioner gjordes också till exempel inom jordbruket, städbranschen och industrin.

Vid var femte inspektion påträffades minst en person som inte hade rätt att utföra arbetet i fråga i Finland. Inom byggbranschen är situationen ännu sämre: där påträffades personer utan rätt att arbeta vid var tredje inspektion.

Det upptäcktes många brister i iakttagandet av anställningsförhållandets minimivillkor, särskilt i fråga om lönesättningen. Mest brister fanns det inom byggnads-, restaurang- och jordbruksbranscherna. I anslutning till avlöningen övervakades också iakttagandet av förbudet mot diskriminering.

Av inspektionerna riktades cirka 250 till företag som skickar arbetstagare till Finland eller är beställare hos de utstationerade företagen i Finland. Största delen av inspektionerna inriktades på bygg- och industribranscher, där det arbetar flest utstationerade arbetstagare. Flest

Shutterstock

År 2021 publicerade vi som stöd för tillsynen en guide för utländska arbetstagare i Finland på 14 språk. I guiden får utländska arbetstagare information om sina rättigheter såsom arbetstider, löner och semestrar.

brister observerades i arbetstagarnas löner.

Det utstationerade företaget ska lämna en anmälan till arbetskyddsmyndigheten om att arbetstagare skickas till Finland. År 2021 tog arbetskyddsmyndigheten emot över 10 000 anmälningar från 57 olika länder. De tre största avsändarländerna var Estland, Tyskland och Polen.

Om ett företag som skickar arbetstagare försummar sina lagstadgade skyldigheter, kan arbetskyddsmyndigheten fastställa företaget en försummelseavgift. År 2021 fastställdes betydligt fler försummelseavgifter än tidigare. Mest avgifter fastställdes för försummelse av anmälningsskyldigheten.

Det fanns också något att anmärka på i beställarföretagens verksamhet. Över hälften av de inspekterade beställarföretagen fick en anvisning.

I juni 2021 trädde lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter i kraft. Arbetskyddsmyndigheten fick för första gången befogenhet att med stöd av allemansrätten för personer som till vissa delar inte hade ett anställningsförhållande övervaka arbetet för personer som plockade vilda bär. Övervakningen inleddes i slutet av sommaren och början av hösten vid plockarnas baser på olika håll i Finland. Verksamhetsmodellerna utvecklas utifrån tillsynsobservationerna.

I övervakningen av kör- och vilotider observerades tusentals allvarliga förseelser mot bestämmelserna om raster och vilotider

Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetskyddet övervakar transportsektorn på riksnivå som en del av EU:s medlemsländers gemensamma övervakning. I Finland sköts företagstillsynen över transportföretag av regionförvaltningsverken och vägkontroller av polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Resultaten av tillsynen rapporteras till EU.

År 2021 inspekterade arbetskyddsinspektörerna sammanlagt 872 transportföretag inom person- och godstrafik på landsvägar. Antalet granskade förararbetsdagar uppgick till totalt över 460 000.

Inspektörerna upptäckte överträdelser av kör- och vilotider hos 76 procent av de inspekterade

transportföretagen. Flest försummelse förekom i förarnas pauser.

Allvarligt missbruk av färdskrivare upptäcktes i nästan vartannat inspekterat företag. Det fanns också brister i hanteringen av uppgifter om kör- och vilotider samt färdskrivare.

På basis av de observerade förseelserna gav inspektörerna myndighetsanvisningar till transportföretagen. Dessutom underrättade arbetskyddsmyndigheten polisen och Transport- och kommunikationsverket Traficom om de största brotten mot den sociala lagstiftningen om vägtransporter.

Enligt tillsynsobservationerna finns det fortfarande mycket arbete för att öka säkerheten inom transportbranschen. Brister observerades till exempel i iakttagandet av vilotider.

Fenomen: Psykosocial belastning i arbetet

Förändringarna i arbetslivet har ökat den psykosociala belastningen på många arbetsplatser. Även den utdragna coronaepidemin har bidragit till att öka den psykosociala belastningen i arbetet.

Övervakningen av den psykosociala belastningen gäller i synnerhet arbetsarrangemangen samt hanteringen av belastningsfaktorer som beror på arbetets innehåll och arbetsgemenskapens sociala funktion i arbetet och på arbetsplatserna.

Genom tillsyn och annan påverkan styrs arbetsgivarna till att identifiera, minska, kontrollera och förebygga skadlig psykosocial belastning i arbetet.

Allt oftare har arbetsrelaterade hälsoproblem och utmaningar med att orka i arbetet ett samband med psykosociala belastningsfaktorer i arbetet. Därför är det viktigt att identifiera och hantera dem.

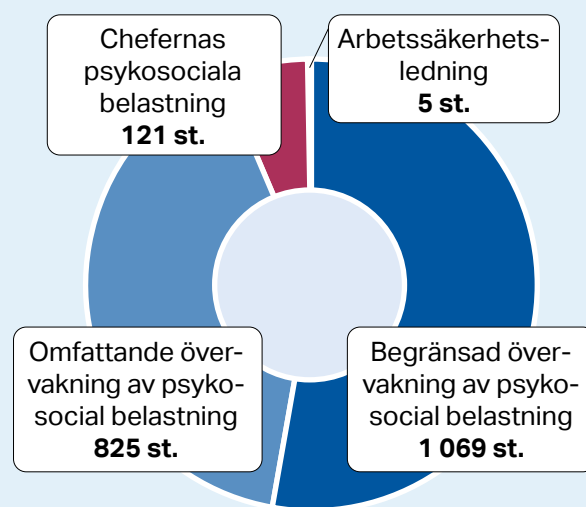
År 2021 kontaktades arbetskyddsmyndigheten många gånger i anslutning till psykosocial belastning. Kontakterna stärkte uppfattningen om att belastningen har ökat inom vissa branscher, såsom social- och hälsovården, och att tillsynen fortfarande bör riktas till dem.

Inspektioner av fenomenet Psykosocial belastning i arbetet

I den begränsade övervakningen av psykosocial belastning fokuserade man på att identifiera psykosociala belastningsfaktorer och bedöma riskerna som dessa medför. Vid de mera ingående inspektionerna av psykosocial belastning fästes dessutom uppmärksamhet vid att minska de psykosociala belastningsfaktorerna.

Som ett resultat av tillsynen ökade arbetsgivarnas kännedom om arbetskyddssamarbetet, arbetsgivarens ansvar och företagshälsovårdens roll i hanteringen av belastningen. Särskilt inflytelserik var inriktningen av inspektionerna till arbetsplatser som inte tidigare hade varit föremål för arbetskyddsinspektioner. En del av dessa arbetsplatser saknade helt en bedömning av riskerna i arbetet eller så förekom det tydliga brister i bedömningen. Även i ordnandet av lagstadgad företagshälsovård och samarbetet inom arbetskyddet konstaterades brister som kunde korrigeras genom övervakningen.

Övervakningen inriktades med ett omfattande grepp också på identifiering och hantering av psykosocial belastning hos chefer inom olika

branscher. En god hantering av belastningsfaktorerna i chefsarbetet återspeglas i hela arbetsgemenskapens välbefinnande. Det upptäcktes många brister i identifieringen och hanteringen av belastningsfaktorerna i chefernas arbete. Som ett resultat av tillsynen började man på arbetsplatserna fästa uppmärksamhet vid chefsarbetets särdrag och belastningsfaktorerna i anslutning till dessa.

Under slutet av året genomfördes pilotundersökningar för att övervaka ledningen av arbets säkerheten.

Nya kanaler och metoder stödde uppnåendet av målen för övervakningen

Som stöd för övervakningen av den psykosociala belastningen i arbetet infördes nya metoder och kanaler för att nå en bredare målgrupp.

Under året fördes en aktiv diskussion med intressentgrupper och samarbetspartner. Dessutom höll inspektörerna föreläsningar och expertanföranden om ämnet.

Den psykosociala belastningen i arbetet behandlades bland annat i arbetskyddsförvaltningens nyhetsbrev. I december 2021 ordnades ett webbseminarium om psykosocial belastning i arbetsledningsuppgifter inom byggbranschen. Under slutet av året bereddes en video om psykosociala belastningsfaktorer och en podcast-serie som publicerades i början av 2022.

Erfarenheterna från användningen av nya metoder som stöder tillsynen och responsen från övervakningsfältet har varit positiva och de har bidragit till att målen för den effektiva tillsynen har uppnåtts.

Enkäten om psykosociala belastningsfaktorer i arbetet håller på att etablera sig

Enkäten om psykosociala belastningsfaktorer i arbetet slogs samman med arbetskyddsmyndighetens tillsynsdatasystem i mars 2021.

Enkäten håller på att etablera sin plats. Under 2021 nästan tredubblades användningen av enkäten i tillsynen jämfört med 2020.

Inspektörerna, arbetsplatserna och intressentgrupperna har gett bra respons på enkäten. Enkäten har styrt arbetsgivarna till konkreta åtgärder för att kontrollera den psykosociala belastningen i arbetet.

Psykososiaalinen kuormitus työssä

Tunnista, arvioi ja ehkäise!

Tyosuojelu.fi
Tyosuojeluhallinnon verkkopalvelu

Under hösten kommunicerades om den psykosociala belastningen i arbetet i sociala medier.

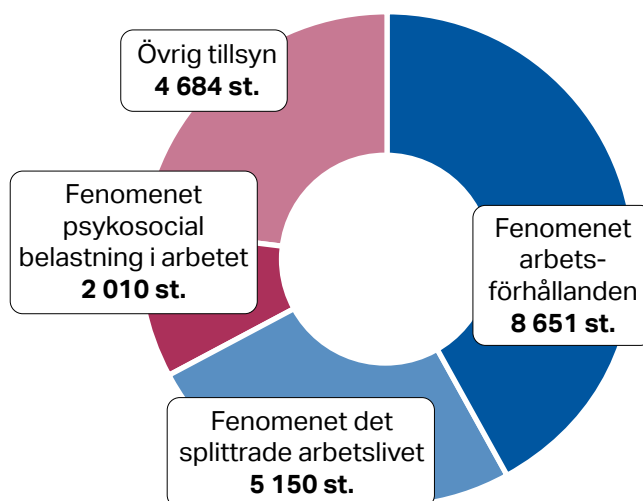

Anu Pynnönen

Övrig tillsyn

Arbetskyddsinspektioner som görs på basis av kundernas kontakter hamnar utanför den fenomenbaserade tillsynen. Arbetskyddsmyndigheten gjorde utifrån kundkontakterna undersökningar av olycksfall och yrkessjukdomar, övervakning av arbetshälsan samt annan kundinitierad tillsyn.

Utanför den fenomenbaserade tillsynen utfördes dessutom tillsyn enligt diskrimineringslagen, marknads kontroll av maskiner och personlig skyddsutrustning, övervakning av personlig skyddsutrustning som ska förtullas, övervakning av sjöfarten samt tillsynsprojekt som hänför sig till det regionala övervakningsfältets särdrag.

Behov av tillsyn över diskriminering och likabehandling

Arbetskyddsmyndigheten övervakar förbudet mot diskriminering i arbetslivet enligt diskrimineringslagen och arbetsgivarens skyldighet att främja likabehandling. Tillsynen utförs både på basis av kundkontakter och på myndigheternas initiativ genom arbetsplatsinspektioner.

Under 2021 kontaktades arbetskyddsmyndigheten nästan 570 gånger om diskriminering i arbetslivet. I allmänhet frågade den som tog kontakt om råd eller ville diskutera om det är fråga om diskriminering i hans fall.

Arbetskyddsmyndighetens telefonrådgivning gav den som upplever diskriminering handledning och rådgivning i behandlingen av ärendet med arbetsgivaren, annan handledning i ärendet samt anvisningar för eventuell begäran om tillsyn.

År 2021 behandlade arbetskyddsmyndigheten 210 begäran om tillsyn för att utreda misstanken om diskriminering.

På arbetsplatserna gjordes sammanlagt 134 inspektioner i anslutning till en sådan misstanke om diskriminering. Flest inspektioner gjordes på grund av misstanke om diskriminering på grund av hälsotillstånd, annan orsak som gäller personen eller dennes ursprung, nationalitet eller språk.

I de fall där man bedömde att det i begäran om tillsyn inte var fråga om diskriminering enligt diskrimineringslagen, fattades ett behandlingsbeslut. Antalet fall var sammanlagt 75.

I anslutning till anlitan­de av utländsk arbetskraft övervakades förbudet mot diskriminering genom cirka 640 inspektioner.

I övervakningen av utländsk arbetskraft bedömer inspektören om arbetsgivaren har diskriminerat arbetstagarna i lönebetalningen eller i andra minimivillkor för anställningsförhållandet på grund av ursprung, nationalitet eller språk.

Vid 73 inspektioner upptäcktes diskriminering på grund av ursprung, språk eller nationalitet i lönebetalningen eller i andra minimivillkor.

År 2021 behandlades förbudet mot diskriminering, arbetsgivarens skyldighet att främja likabehandling, likabehandlingsplanen eller förbudet mot diskriminerande platsannonsering vid cirka 860 inspektioner.

Detta innebär inte att diskriminering inte har förekommit i andra fall, eftersom en verklig lönejämförelse ofta inte kan göras bland annat på grund av bristfälliga arbetstidsdokument. Vid inspektionerna gavs ofta också förpliktelser gällande bristfällig eller avsaknad av arbetstidsbokföring och arbetsskiftsförteckning.

Arbetskyddsmyndigheten följer på eget initiativ arbetsplatsannonseringen och ingriper i diskriminerande annonsering.

År 2021 gjorde arbetskyddsmyndigheten 11 inspektioner av diskriminerande platsannonser. Som diskriminerande platsannonser ansågs till exempel sådana anmälningar där en kyl- och frysanläggningsmontör förväntades ha fullständiga kunskaper i finska och en husmorvaktmästare förutsattes vara medlem i kyrkan.

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att skyldigheten att främja likabehandling iakt­tas i arbetslivet. Arbetsgivarens skyldighet att främja likabehandling på arbetsplatsen övervakades genom 78 inspektioner och i över hälften av dem observerades missförhållanden.

I samband med tillsynen över diskriminering övervakar arbetskyddsmyndigheten också till övriga delar efterlevnaden av arbetslivslagstiftningen och ingriper i andra missförhållanden i arbetslagstiftningen som framkommer. Vid inspektionerna som gjordes på grund av misstanke om diskriminering upptäcktes flera andra brister i arbetsgivarnas verksamhet som arbetsgivarna ålades skyldigheter för.

År 2021 gavs sammanlagt 63 förpliktelser i samband med diskrimineringsärendet om andra missförhållanden i arbetslagstiftningen.

Nästan 2 400 kontakter om trakasserier och arbetsbelastning

Under 2021 kontaktades arbetskyddsmyndigheten i nästan 2 400 fall av trakasserier och belastning i arbetet. En tredjedel av alla kontakter kom från social- och hälsovården. Oftast frågade den som tog kontakt råd om hur ärendet ska behandlas på arbetsplatsen.

I cirka 210 fall som gällde trakasserier gjorde arbetstagaren en skriftlig begäran om tillsyn, utifrån vilken inspektören bedömde om tillsynsåtgärder kan vidtas i ärendet. Cirka 40 begäran om tillsyn gjordes i anslutning till belastning. I de flesta fall var det fråga om både trakasserier och belastning.

På basis av begäran om tillsyn över trakasserier gjordes 87 inspektioner. Vid inspektionerna övervakades särskilt om arbetsgivaren hade vidtagit åtgärder för att stoppa trakasserierna efter att ha fått kännedom om att arbetstagaren upplevt trakasserier som äventyrar hälsan.

I knappt hälften av inspektionerna observerades att arbetsgivaren inte hade fullgjort sina skyldigheter enligt arbetskyddslagen.

Vid inspektionerna av trakasserier upptäcktes ofta också andra missförhållanden. Det vanligaste var att man i samband med behandlingen av trakasseriärenden gav anvisningar om chefernas uppgifter i behandlingen av trakasseriärenden. Dessutom fick arbetstagarna undervisning och handledning i hur man kan anmäla trakasserier eller hur man kan undvika trakasserier.

Antalet kontakter i anslutning till trakasserier och arbetsbelastning har hållits på samma nivå under de senaste åren. Andelen kontakter om belastning i arbetet har dock ökat.

Shutterstock

På basis av begäran om tillsyn över belastning gjordes 32 inspektioner. Vid inspektionerna övervakades särskilt om arbetsgivaren hade iakttagit sin i arbetskyddslagen stadgade skyldighet att vidta åtgärder för att utreda belastningsfaktorerna i arbetet samt för att undvika och minska riskerna efter att arbetsgivaren hade fått kännedom om att arbetstagarens hälsa äventyras i arbetet. I cirka 80 procent av inspektionerna observerades att arbetsgivaren inte hade fullgjort sina skyldigheter enligt arbetskyddslagen.

Arbetskyddsmyndigheten övervakar också på myndighetsinitiativ i samband med arbetsplatsinspektioner om arbetsgivaren fullgör sina skyldigheter i anslutning till trakasserier och kontroll av arbetets psykosociala belastning. Då behandlar man inte den enskilda arbetstagarens ärende utan fokuserar på hela arbetsgemenskapens verksamhet.

Marknadskontrollen säkerställer säkerheten hos de redskap som används i arbete

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar maskiner, anordningar och personlig skyddsutrustning som är avsedda för att användas i arbete. Övervakningen gäller i allmänhet tillverkaren, importören eller försäljaren. Syftet med övervakningen är att säkerställa säkerheten hos de redskap som används i arbetet.

Ansvarsområdet för arbetskyddet utreder produkternas överensstämmelse med kraven så långt det är möjligt. Vid behov överförs ärendet till social- och hälsovårdsministeriets avdelning för arbete och jämställdhet, som fattar beslut om att dra tillbaka tekniska anordningar från marknaden eller begränsa utsläppandet på marknaden.

År 2021 gjorde ansvarsområdena för arbetskyddet cirka 340 marknadskontrollinspektioner som gällde maskiner och personlig skyddsutrustning.

Marknadskontrollen av personlig skyddsutrustning gällde personlig skyddsutrustning som

används vid arbete utomhus. Dessutom fortsatte övervakningen som inleddes året innan, där man granskade personlig skyddsutrustning som skyddar mot coronaviruset.

Övervakningen av maskiner som används i arbetet inriktades på byggnadsmaskiner och skidliftar. I övervakningen av byggnadsmaskiner granskades 2021 bords-, kap- och geringssågar. Många brister observerades i märkningarna på sågarna. Övervakningen gällde också lastare och grävmaskiner.

Från ansvarsområdena för arbetskyddet överfördes cirka 50 fall till social- och hälsovårdsministeriet för behandling. Ett fall kan innehålla flera produkter.

Utöver de fall som överförs från ansvarsområdena överlämnar även andra aktörer marknadskontrollfall till ministeriet för behandling. Ministeriet avslutade under året sammanlagt 82 fall, av vilka 62 förbjöd utsläppande på marknaden eller användning av teknisk anordning eller personlig skyddsutrustning.

Största delen av besluten (57) gällde personlig skyddsutrustning som skyddar mot coronaviruset.

Utövande av behörighet

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att arbetskyddsbestämmelserna följs. De viktigaste lagarna om arbetskydd är arbetskyddslagen, arbetsavtalslagen, arbetstidslagen, lagen om företagshälsovård samt lagen om tillsynen över arbetskyddet och om arbetskyddssamarbete på arbetsplatsen. Totalt övervakar arbetskyddsmyndigheten att över hundra författningar följs.

Metoderna för övervakningen varierar från motivation och rådgivning till användning av tvångsmedel. Arbetskyddsinspektören kan ge anvisningar om alla ärenden som omfattas av arbetskyddsmyndighetens tillsyn. En uppmaning och ett eventuellt förpliktande beslut kan däremot ges endast i vissa lagstadgade ärenden. År 2021 gav arbetskyddsinspektörerna cirka 34 000 anvisningar åt de inspekterade arbetsplatserna. Arbetskyddsinspektörerna gav cirka 5 000 uppmaningar under berättelseåret.

Arbetskyddsmyndigheten kan ålägga arbetsgivaren och andra parter att undanröja förhållanden som strider mot bestämmelserna. Då ges arbetsplatsen ett förpliktande beslut och en tidsfrist sätts ut för att genomföra beslutet. Under berättelseåret gavs cirka 160 sådana uppgifter.

Arbetskyddsmyndigheten kan också fatta beslut som förbjuder användning av maskiner, arbetsredskap eller andra tekniska anordningar eller arbetsmetoder som medför fara eller fortsatt arbete, om dessa medför fara för liv eller hälsa. Då är det fråga om ett användningsförbud. Under berättelseåret utfärdades 43 användningsförbud.

I tillsynen av beställarsvarslagen fattades 55 beslut om försummelseavgifter. 35 beslut om försummelseavgifter för utstationerade arbetstagare fattades.

År 2021 gjorde arbetskyddsmyndigheterna sammanlagt 403 begäran om utredning till polisen. Antalet utlåtanden till polisen och åklagarmyndigheterna var 764. Av utlåtandena gällde 658 arbetskyddsbrott eller arbetskyddsförseelser.

Tillstånd och anmälningar

Lagstiftningen begränsar hur vissa arbeten får utföras eller låta utföras. Vissa arbeten förutsätter fullmakt eller dispens av arbetskyddsmyndigheten. Antalet tillstånds- och behörighetsansökningar ökade jämfört med tidigare år. Den största orsaken till det ökade antalet tillståndsansökningar var att övergångsperioden för lagen om laddare upphörde.

Vissa arbeten ska anmälas innan arbetet inleds. På webblanketten är det möjligt att göra en förhandsanmälan om byggnadsarbete, en förhandsanmälan om asbestrivningsarbete, en anmälan om utstationering av arbetstagare och en förhandsanmälan om bas för plockare av naturprodukter.

TILLSTÅND SOM BEHANDLAS AV ARBETSKYDDSMYNDIGHETEN

Kompetensbrev för laddare	1 064
Dispens för unga arbetstagare	268
Undantagstillstånd i anslutning till arbetstidslagen	110
Dispens från behörighet för kranförare	93
Asbestrivningsarbetstillstånd	69
Behörighet för dykare som utför byggnadsarbete	1

ANMÄLNINGAR TILL ARBETSKYDDSMYNDIGHETEN

Förhandsanmälan om asbestarbete	11 590
Meddelande om utstationering av arbetstagare	10 003
Förhandsanmälan om byggnadsarbete	6 213
Anmälan om användning av unga arbetstagare för farligt arbete	2 599
Anmälan om yrkessjukdom	1 857
Anmälan om allvarligt olycksfall i arbetet	1 350
Förhandsanmälan om bas för insamlare av naturprodukter	58
Anmälan om nödarbete	27
Anmälan om ibruktagande av farliga biologiska agenser	16

Metoderna inom arbetskyddstillsynen utvecklas

Målet för utvecklingen av verksamheten inom ansvarsområdena för arbetskyddet är att effektivt utnyttja resurser och verktyg så att man får så stor genomslagskraft som möjligt. Arbetskyddstillsynen utvecklas på ett övergripande sätt i enlighet med principerna för kontinuerlig förbättring.

I arbetskyddsförvaltningens utvecklingsprojekt tillämpas ny teknologi i tjänster som riktas till arbetsplatser.

Arbetskyddsmyndigheten tog i december en interaktiv e-tjänst i provanvändning. E-tjänsten kan nås via webbtjänsten Tyosuojelu.fi.

Arbetsgivaren kan via tjänsten lämna in en redogörelse enligt arbetskyddsinspektörens uppmaning och anvisningar. Den skriftliga redogörelsen kan kompletteras med bilagor, till exempel dokument, fotografier och videomaterial.

På basis av redogörelsen bedömer inspektören om skyldigheterna uppfylls. Arbetsgivaren kan följa upp ärendets framskridande, och på begäran lämna in ytterligare uppgifter i ärendet.

Arbetsgivaren kan i tjänsten också göra en bedömning av säkerheten i arbetsmiljön i samarbete med sina anställda. Arbetstagaren kan å sin sida via e-tjänsten göra en begäran om övervakning av arbetsintygsärendet och följa med hur behandlingen framskrider.

Aluehallintovirasto Tyosuojelu

Arbetskyddets e-tjänst

Hem Mina ärenden Kunskapsbas FI EN SV Testifirma Oy AB TA

Välkommen till arbetskyddets e-tjänst

Sök...

Anmäl dina korrigeringar

Bedöm säkerheten i din arbetsmiljö

Mer information

Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst

Mina ärenden

Työtodistus
31.12.2021
Klar

Työtodistus
30.12.2021
Klar

Työaikakirjanpito
01.01.2022
Besvarad

Kunskapsbas

Inga objekt som ska visas

Gå till kunskapsbasen

Man loggar in i arbetskyddets interaktiva e-tjänst med Suomi.fi-identifikation. För att utträta ärenden för arbetsgivarens räkning krävs fullmakt.

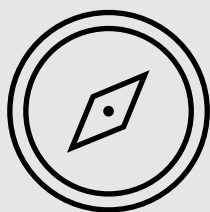
Kundsegmentering underlättar valet av tillvägagångssätt

År 2021 skrevs för första gången olika tillvägagångssätt för olika kundgrupper ut inom arbetskyddsförvaltningen. Under året deltog hela organisationen allt från den högsta ledningen i arbetet som utfördes under ledning av en utomstående expert.

Slutresultatet är kundsegmentering som styr användningen av övervaknings- och kommunikationsmetoder. Grundtanken med kundsegmenteringen är att arbetsplatserna på basis av arbetskyddskulturen indelas i fyra olika grupper, som förutsätter olika förhållningssätt av arbetskyddsmyndigheten.

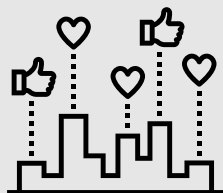

Shutterstock

Föregångare

På de arbetsplatser som klassats som **föregångare** är genomförandet av arbetskyddet till och med över det lagstadgade minimum en del av arbetsplatsens profilering som ansvarig arbetsgivare.

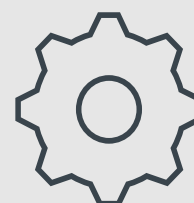
Helt vanlig

Arbetsplatserna med **grundläggande kompetens** ser själva aktivt till att de följer arbetskyddslagstiftningen. Dessa arbetsplatser kan arbetskyddsmyndigheten stöda till exempel genom att utveckla den elektroniska kommunikationen samt genom andra sätt att påverka, såsom kommunikation. Arbetsplatsinspektionerna har då en mindre roll.

Utvecklare

På de arbetsplatser som **utvecklar sin verksamhet** anses uppnåendet av de lagstadgade minimimålen för arbetskyddet i sig vara nödvändigt, men bristen på resurser och kompetens gör det svårare att nå målen.

Undvikare

De arbetsplatser som klassats som **undvikande** skiljer sig från de som utvecklar sig på så sätt att det inte finns någon egen aktiv motivation att sträva efter ett lagstadgat minimum inom arbetskyddet. Särskilt dessa arbetsplatser behöver få ordentlig handledning under arbetsplatsinspektionerna.

Arbetskyddsmyndigheten ger råd och handledning

Rådgivning och handledning är en viktig del av arbetskyddsmyndighetens verksamhet. Målet är att stöda och främja arbetsplatsernas frivilliga arbetskyddsarbete.

De två viktigaste rådgivnings- och handledningskanalerna är webbtjänsten Tyosuojelu.fi och den riksomfattande telefonrådgivningen.

Webbtjänst

Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst Tyosuojelu.fi hade cirka 1,41 miljoner användare 2021.

De populäraste sidorna liksom tidigare år gällde anställningsfrågor, såsom semester och studieledighet. Bland de mest besökta fanns också sidorna om arbetskyddsfullmäktigens roll och osakligt bemötande samt coronasidan, där man aktivt uppdaterade vanliga frågor om epidemin från arbetskyddsmyndigheterna.

På hösten genomfördes en användarundersökning på Tyosuojelu.fi som innehöll en enkät, intervjuer, granskning av webbanalyser och en

TYOSUOJELU.FI TOP 5 ÅR 2021

1. Förstasidan	157 678
2. Semester	94 519
3. Studieledighet	86 083
4. Avslutande av anställningsförhållande	77 043
5. Uppsägningstider	70 564

antal visningar av sidan

expertbedömning av utvecklingsbehoven. Enligt resultaten var användarna i huvudsak nöjda med arbetskyddsförvaltningens webbtjänst. De flesta upplevde att de enkelt hittade den information de sökte.

Utvecklingsbehov som framkom i undersökningen var bland annat dynamiken på förstasidan, blanketternas och ärendenas synlighet samt relevanta sökresultat. Resultaten gav tydliga riktlinjer för arbetet med att utveckla webbtjänsten, där förnyandet av förstasidan 2022 fastställdes som en central uppgift.

Kommunikationen stöder arbetsplatsernas självstyrning

Arbetskyddsmyndigheterna informerar om tolkningar av de lagar som de övervakar, tillsynsobservationer, observerade utvecklingstrender och sin egen verksamhet. Huvuduppgiften i vår kommunikation är att stöda arbetsplatsernas självstyrning i arbetskyddsfrågor och därigenom främja positiva arbetskyddsgärningar på arbetsplatserna.

Grundstenen i kommunikationen är arbetskyddsförvaltningens webbtjänst Tyosuojelu.fi. Dessutom kommunicerar arbetskyddsmyndigheten mångsidigt och via flera kanaler med hjälp av ändamålsenliga kommunikationskanaler

för varje ändamål och med tanke på varje målgrupp. I mån av möjlighet samarbetar vi också med andra arbetskyddsaktörer.

Arbetskyddsmyndighetens kanaler i sociala medier har till uppgift att erbjuda aktuell arbetskyddsinformation till dem som är intresserade av den. Med hjälp av kommunikationskampanjer och marknadsföring kan man stöda tillsynen genom att lyfta fram aktuella teman inom tillsynen. Med hjälp av sociala medier kan man också nå kunder som ännu inte känner till arbetskyddsfrågor, men som drar nytta av informationen.

Telefonrådgivning

De sakkunniga som är jourhavande inom telefonrådgivningen är arbetskyddsinspektörer som handleder och ger råd till dem som ringer. Vid behov tar rådgivningen också emot begäran om övervakning av arbetssäkerheten.

Telefonrådgivningen betjänar på fyra servicelinjer som delats enligt ämnesområden:

- anställningsfrågor
- allmänna arbetsmiljöfrågor
- arbetsmiljöfrågor inom byggbranschen
- arbetshälsofrågor som fokuserar på osakligt bemötande, trakasserier, diskriminering och psykosocial belastning.

Under 2021 kom över 22 000 samtal till telefonrådgivningen. Samtalen kunde besvaras till 87,2 procent.

SAMTAL TILL TELEFONRÅDGIVNINGEN 2021

Anställningsförhållande	13 166
Arbetsmiljö	4 024
Byggbranschen	2 146
Arbetshälsa	3 059
Sammanlagt	22 395

De som ringde mest funderade på anställningsfrågor, som gällde över 60 procent av samtalen.

De viktigaste frågorna gällde hävning av arbetsavtal, arbetstid och lönefordringar.

I arbetsmiljöfrågor ställdes ofta frågor om coronan, asbest, arbetskyddssamarbete, företagshälsovård och riskbedömning.

I arbetshälsofrågor lyftes i synnerhet trakasserier och osakligt bemötande fram.

Webbseminarierna samlade tusentals nöjda deltagare

Arbetskyddsförvaltningen ordnade tio webbseminarier 2021. Över 4 000 deltagare följde direktsändningarna. Innan utgången av året samlade inspelningarna in över 2 600 visningar.

Webbseminarierna behandlade olika teman inom arbetskyddet på ett omfattande sätt. Teman var bland annat den nya arbetstidslagen, hyrd arbetskraft, anställningsfrågor för sommararbetsgivare, beställansvar, linbanornas säkerhet och psykosocial belastning i arbetsledningssuppgifter inom byggbranschen. Två av evenemangen hölls på engelska. Det ena var riktat till utländska arbetstagare och det andra till företag som skickar arbetstagare till Finland. Webbseminariet Rättvist arbetsliv ordnades i samarbete med Skatteförvaltningen och Pensionsskyddscentralen.

> [Information om tidigare och kommande webbseminarier samt deras material finns på www.tyosuojelu.fi/live \(på finska\).](http://www.tyosuojelu.fi/live)

Mycket kunniga talare.
Utmärkt tekniskt genomförande.

Snabba och omfattande svar
på frågorna i chatten.

En tydlig och kompakt
helhet av kärnfrågor.

Lagens innehåll förklarades
med lämpliga konkreta exempel
som hjälper till att överväga
praktiska lösningar.

Ett av de bästa webb-
seminarierna jag har deltagit i.
Och jag har deltagit i många.

Arbetskyddsförvaltningens webbseminarier har fått mycket positiv respons av deltagarna. Medeltalet för deltagarnas vitsord är 4,32 på skalan 1–5. I den verbala responsen får vi upprepade gånger beröm för tydligheten, expertisen och chatten, där arbetskyddsexperterna besvarar allmänhetens frågor.

Lagstiftning

Tillsynen över lagstiftningen om arbetslivet hör till stor del till regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetskyddet.

Arbetslagstiftningen bereds på trepartsbasis i samarbete med arbetsgivarnas och arbetstagarnas intresseorganisationer. Social- och hälsovårdsministeriet bereder och utvecklar huvudsakligen lagstiftningen om arbetsförhållandena (en förteckning över de författningar som färdigställdes 2021 nere på sidan). Arbets-

och näringsministeriet ansvarar i huvudsak för den lagstiftning som gäller anställningsförhållandet.

Den nationella och EU-baserade arbetarskyddslagstiftningen bereds i delegationen för beredning av arbetarskyddsbestämmelser (TTN). Delegationen verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. Finland deltar också i beredningen av EU-lagstiftning och -strategier om arbetarskydd i en kommitté som verkar i anslutning till Europeiska kommissionen.

- **Social- och hälsovårdsministeriets förordning 189/2021:** Genom förordningen ändrades bilagan till social- och hälsovårdsministeriets förordning om klassificering av biologiska agenser (748/2020) och den trädde i kraft den 15 mars 2021.
- **Statsrådets förordning 427/2021:** I förordningen föreskrivs om egenskaperna hos, bedömningen och valet av personlig skyddsutrustning som används i arbetet samt om säker användning av skyddsutrustning i arbetet. Genom förordningen upphävdes statsrådets beslut om val och användning av personlig skyddsutrustning i arbetet (1407/1993). Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2021.
- **Statsrådets förordning 798/2021:** Förordningen om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006) ändrades så att skyldigheten att sända arbetarskyddsmyndigheten en utredning om hur tillsynen över unga arbetstagare ordnas och om nödvändig introduktion togs bort. När läropliktsåldern förlängdes ändrades dessutom paragrafen om anmälan till en ung arbetstagares vårdnadshavare om farligt arbete. Även förordningens terminologi för examina uppdaterades. Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 2021.
- **Ändringar i arbetarskyddslagen 755/2021:** Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma riskerna i arbetet preciserades i fråga om resor i anslutning till arbetet som sker utanför arbetstiden. Dessutom förtydligades rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till nattarbete. Lagen trädde i kraft 1.10.2021.
- **Social- och hälsovårdsministeriets förordning 811/2021:** Genom den nya förordningen ändrades bilagorna till social- och hälsovårdsministeriets förordning om fartygsapotek (589/2015). Ändringarna gällde de läkemedel och den vårdutrustning som krävs på fartyg samt på livbåtar och livflottar samt innehållet i fartygsapotekets förpackning för prehospitalkvård. Förordningen trädde i kraft den 15 november 2021.
- **Lagen om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskydds-samarbete på arbetsplatsen (920/2021) och lagen om ändring av lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (921/2021):** EU:s nya förordning om marknads kontroll och produkters överensstämmelse med kraven, den så kallade marknadskontrollförordningen, trädde i kraft 2019 och den började i huvudsak tillämpas sommaren 2021. Förordningen föranledde också behov av ändringar i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskydds-samarbete på arbetsplatsen samt i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med kraven. De ändrade lagarna trädde i kraft den 15 november 2021.

Resurser

Ar 2021 arbetade 432 personer inom ansvarsområdena för arbetskyddet. På grund av coronaepidemin arbetade man fortfarande huvudsakligen på distans. Största delen av personalen vid ansvarsområdena för arbetskyddet upplevde att distansarbetet förbättrade den egna arbetshälsan och främjade upplevelsen av jämlikhet. Den totala arbetstillfredsställelsen ökade jämfört med året innan.

Vid behov användes resurserna flexibelt mellan ansvarsområdena till exempel i övervakningen av sjöfarten, telefonrådgivningens jourturer samt i samband med omfattande begäran om information och utlåtanden.

Under året rekryterades exceptionellt många nya inspektörer särskilt för övervakning av utlänningar. De nya tjänsterna erhöles med hjälp av tilläggsanslag.

Rekryteringen till tvåspråkiga tjänster konstaterades vara utmanande. En annan utmaning var att introducera ny personal på distans.

Genom riksomfattande utbildningar utvecklades personalens kompetens systematiskt.

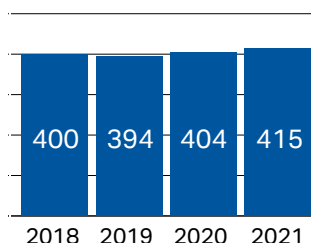
Utarbetandet av kompetensprofiler och kompetensnivåer fortsatte och i slutet av 2021 genomfördes ett pilotprojekt för kompetenskartläggning.

Dessutom deltog ansvarsområdena för arbetskyddet i regionförvaltningsverkens gemensamma HR-partnerskapsprojekt.

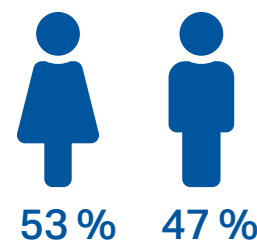

Anu Pynnönen

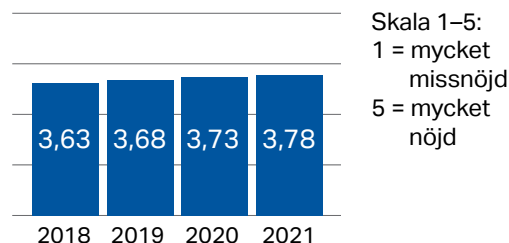
Årsverken

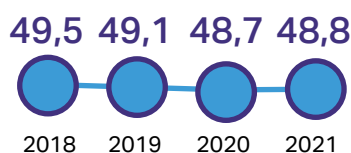
Könsfördelning

Arbetstillfredsställelse

Medelålder

Samarbete mellan flera myndigheter och internationalitet

Arbetskyddsmyndigheten samarbetar aktivt med andra myndigheter. Varje myndighetsinstans har genom lagstiftning givits egna befogenheter och verksamhetsområden, men för en effektiv verksamhet behövs ett omfattande samarbete.

Samarbetet mellan flera myndigheter omfattar informationsutbyte, analysverksamhet, gemensam kommunikation samt gemensamma tillsynsåtgärder. Verksamheten inriktas till exempel på objekt som valts genom gemensamma analyser eller källor för den största olägenheten. En snabb reaktion på de gemensamma utmaningarna förutsätter fungerande samarbetsnätverk och verksamhetsätt.

Myndighetssamarbete bedrivs till exempel inom tillsyn av säsongsarbete, bekämpning av svart arbete och människohandel samt tillsyn av kemikalielagstiftningen. Samarbetspartner kan till exempel vara kommunernas byggnadsmyndigheter, polisen och Migrationsverket.

År 2021 inleddes ett riksomfattande projekt inom regeringens program för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet som syftar till att utveckla samarbetet mellan flera myndigheter. Målet med projektet är att förbättra samarbetet mellan arbetskyddsmyndigheten och andra myndigheter i bekämpningen av svart arbete och grå ekonomi. I projektet som pågår fram till slutet av 2023 beskrivs, analyseras och modelleras god praxis för samarbetet mellan flera myndigheter i fråga om övervakningen och man utvecklar ett gemensamt riskbaserat val av objekt samt förbättrar informationsutbytet mellan olika myndigheter och utnyttjandet av informationen som bakgrund till tillsynen.

År 2021 kartlades nuläget för myndighets-samarbetet och informationsutbytet inom arbetskyddsförvaltningen samt de samarbetsmyndigheter som deltar i projektet. Dessutom ordnades en riksomfattande utbildning för inspektörerna om svart arbete som fenomen.

Janne Varonen

Arbetskyddsinspektör vid taxitrafikens razzia i Helsingfors i november 2021. Övervakningstillslaget genomfördes tillsammans med Helsingfors polisstation, Transport- och kommunikationsverket Traficom samt Skatteförvaltningen.

Ett aktivt samarbete även mellan EU-länderna håller på att bli vardagligare med hjälp av olika nätverk, nätverksverktyg och arbetsplattformar.

Utöver tillsynsuppgifterna bedrivs internationellt samarbete särskilt mellan EU-länderna i olika utvecklingsuppgifter, kampanjer och beredning av lagstiftning. Även samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna är aktivt.

På europeisk nivå samarbetar man bland annat med Europeiska arbetsmyndigheten ELA och polisbyrån Europol. Byggbranschen, transportbranschen, jordbruket och plattformsekonomin har varit föremål för särskild uppmärksamhet. Samarbete mellan flera myndigheter förebygger också utnyttjande av arbetskraft och människohandel.

År 2021 samordnade dessa aktörer bland annat en säsongsarbetskampanj som nådde ut till miljontals arbetstagare.

Europeiska arbetsmyndigheten ELA samordnar och analyserar bland annat frågor som gäller arbetstagarnas rörlighet, gemensamma och samtidiga inspektioner på EU-nivå samt fungerar som medlare i tvistemål mellan EU-länder. Det nationella nätverket för bekämpning av svart arbete samarbetar nära med ELA:s UDW-forum (European Platform tackling undeclared work).

I samband med det praktiska tillsynsarbetet samarbetade man med de nordiska och baltiska länderna för att bekämpa svart arbete.

Skärmdump av en video, en liten bild av arbetskyddsförvaltningens uppdatering av sociala medier.

Säsongsarbetskampanjen #Rights4AllSeasons främjade rättvisa och trygga arbetsförhållanden. Arbetskyddsförvaltningen delade ut kampanjens material i sociala medier.

Shutterstock

EU:s kommitté för ledande arbetskyddsinspektörer SLIC utvecklar bland annat arbetskyddstillsynen, bereder gemensamma anvisningar och riktlinjer samt ordnar utvärderingar och inspektörsbyten inom arbetskyddsförvaltningen.

Coronaepidemin avbröt bedömningarna och inspektörsutbytet. År 2021 inleddes utvärderingarna av arbetskyddsförvaltningen på nytt i ett pilotprojekt, där en del av utvärderingen görs på distans och en del på plats i det land som ska bedömas. Finland deltog i utvärderingarna av arbetskyddsförvaltningarna i Danmark, Ungern och Slovenien. SLIC och arbetsgrupperna som lyder under SLIC har verkat på distans sedan coronapandemin började.

År 2021 förnyades kommitténs arbetsgrupper så att de motsvarar EU:s nya strategiska ram för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen 2021–2027. Finlands och samtidigt arbetskyddets ansvarsområden fick större representation i SLIC:s arbetsgrupper.

I SLIC-KSS-nätverket kan de europeiska arbetskyddsmyndigheterna ställa frågor till varandra om bland annat lagstiftningen och tillsynen. Verksamheten var aktiv 2021. Under året ställdes 39 frågor, av vilka tre ställdes av Finland.

Europeiska kemikaliemyndigheten ECHA samordnar kemikalietillsynen på EU-nivå. År 2021 övervakades tillståndspliktiga ämnen enligt REACH-förordningen. I Finland fokuserade man särskilt på kromater som är cancerframkallande.

Det nordiska samarbetet var livligt 2021. Finland var ordförandeland i Nordiska ministerrådet och var därför ordförande i Nordiska arbetsmiljöutskottet, som är underställd ministerrådet för arbetslivsfrågor. Sektionen delade bland annat ut forskningsanslag för nordiska projekt som gäller arbetsmiljön.

På sina möten behandlade arbetslivsministrarna bland annat psykiskt välbefinnande i arbetet och plattformsekonomi.

Arbetskyddstillsynen i siffror

	2018	2019	2020	2021
Inspektioner och tillsynsobjekt				
Det totala antalet övervakningar (inkl. på distans)	26 239	23 977	14 596	20 268
Det totala antalet inspekterade tillsynsobjekt	21 409	19 472	12 472	16 588
Inspektioner/årsverke*	66	77	51	70
Dokumentinspektioner (inspektionen har gjorts på basis av handlingar)				
Antalet dokumentinspektioner	2 822	3 225	5 420	7 511
Arbetsplatsinspektioner (inspektionen har gjorts genom besök på arbetsplatsen)				
Antal arbetsplatsinspektioner	23 417	20 752	9 176	12 544
Den tid som används för en inspektion på arbetsplatsen i genomsnitt timmar	1,4	1,4	1,3	1,2
Anvisningar och uppmaningar				
Anvisningar	57 095	51 419	26 293	34 163
Uppmaningar	7 400	7 225	4 110	4 912
Tvångsmedel				
Användningsförbud som fastställts av arbetskyddsmyndigheten	83	63	57	43
Förpliktande beslut	295	178	160	163
Utdömda viten (st.)	37	37	31	33
Viten som dömts ut (€)	372 000	185 000	263 500	314 500
Antal avgifter för försummelse av beställansvar (beslut som fattats under verksamhetsåret)**	105	75	84	55
Avgifter för försummelse av beställansvar totalt (€, utbetalda under verksamhetsåret)**	522 900	301 700	449 500	327 000
Antalet försummelseavgifter i anslutning till utstationerade arbetstagare (beslut som fattats under verksamhetsåret)	-	14	18	35
Försummelseavgifter för utstationerade arbetstagare totalt (€, utbetalda under verksamhetsåret)	-	65 000	99 500	173 500
Begäran om utredning och utlåtanden				
Begäran om utredning till polisen	333	288	371	403
Utlåtanden till polisen/åklagarna	473	488	547	764
Efterfrågan på tjänster				
Kontakter från kunderna/den totala efterfrågan på tjänster***	35 200	30 400	32 508	36 499
Inspektioner på begäran	2 062	2 094	1 829	2 018
Undersökning av olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar				
Undersökta olycksfall i arbete	1 048	1 183	841	1 151
Undersökta yrkessjukdomar	52	35	15	52
Personal (årsverken)				
Ansvarsområdet för arbetskyddet	400	394	404	414
Verksamhetskostnader (1 000 €)				
Ansvarsområdet för arbetskyddet	24 461	24 628	26 130	27 167

* I uppgifterna för 2018 ingår hela personalens årsverken.

** En del av de beslut som fattats under året debiteras först följande år.

*** I det totala antalet e-postmeddelanden som kommit med till ansvarsområdena för arbetskyddet och samtal som besvarats via telefonrådgivningen. Dessutom kontaktas inspektörerna direkt, dessa kontakter är inte med i den totala efterfrågan på tjänster.

Övervakning av sjöfarten

År 2021 utfördes arbetskyddstillsyn inom sjöfarten både i hamnar och på fartyg.

Under ledning av Transport- och kommunikationsverket Traficom gjordes inspektionerna i hamnarna i samarbete mellan flera myndigheter, där man övervakade tillfällig lagring av farliga ämnen i hamnområdena. Dessutom granskades transportdokument för farliga ämnen, märkning av lastenheter och fästningen av laster. Inspektionerna var en del av Östersjöstaternas mer omfattande gemensamma övervakning av transporter av farliga ämnen. I projektet för myndighetssamarbete gjordes sammanlagt 30 inspektioner.

17 inspektioner gjordes av företag som bedriver stuveriverksamhet i hamnar. Vid 11 av dessa inspektioner gavs sammanlagt 10 verksamhetsanvisningar och 1 uppmaning. Vid hamnverken gjordes 22 inspektioner och sammanlagt 37 anvisningar och 8 uppmaningar gavs vid 18 inspektioner.

Över hälften av inspektionerna av fartyg gällde MLC-avtalet

Sammanlagt gjordes 318 inspektioner av fartyg. För fartyg med en bruttodräktighet (GT) under 200 GT gjordes 112 inspektioner, för fartyg med en bruttodräktighet på 200–500 GT gjordes 13 inspektioner och för fartyg med en bruttodräktighet på över 500 GT gjordes 193 inspektioner. 108 av inspektionerna av fartyg gällde den internationella sjöarbetskonventionen (Maritime Labour Convention, MLC) och gällde huvudsakligen handelsfartyg i utrikestrafik. Antalet inspekterade fartyg var 73. En del av MLC-inspektionerna gjordes utifrån handlingarna. Under inspektionerna gavs sammanlagt 198 anvisningar och 17 uppmaningar.

Utöver MLC-inspektionerna gjordes 74 inspektioner som gällde bland annat olika slags arbetsbåtar, lotskuttrar, fiskefartyg samt små passagerarfartyg i inrikestrafik. Vid 41 av dessa inspektioner gavs totalt 111 anvisningar och 4 uppmaningar.

Vid granskning av inspektionerna enligt näringsgrensindelningen gjordes sammanlagt 197 inspektioner i sjötrafikens näringsgrensklasser, varav 92 gjordes som granskningar av handlingarna. Antalet granskningar av handlingar har varit exceptionellt stort under covid-19-pandemin. 34 av inspektionerna där handlingarna granskades gällde hantering av biologiska risker. Sammanlagt utfärdades 572 skyldigheter inom sjötrafikens sektorer, av vilka 515 var anvisningar och 57 uppmaningar. Utöver förhandsdagordningen för inspektionerna gavs skyldigheter till exempel i anslutning till hantering av kemikalier och skydd av arbetsredskap. I verkligheten gavs fartygen fler skyldigheter, men alla fartyg syns inte i sektorerna under sjötrafiken.

Sammanlagt gjordes 131 inspektioner av verksamhet och hamnar som betjänar sjötrafiken, varav 7 var granskningar av handlingar. Vid dessa inspektioner gavs sammanlagt 199 skyldigheter, av vilka 181 var anvisningar och 18 uppmaningar.

Regionförvaltningsverken fick kännedom om och undersökte 7 allvarliga olycksfall i arbetet inom sjöfarten. Av dessa skedde 4 på fartyg och 3 i hamnmiljön.

Övervakning även av sektorer som tangerar sjöfarten

I viss mån gjordes också inspektioner som tangerar sjöfarten, men som ändå inte statistikförs i sjöfartens sektorsklasser. Sådana inspektioner var inspektioner av havs- eller insjöfiske samt inspektioner av byggande, underhåll och reparation av fartyg och båtar, som var 128 till antalet. Av dessa var 85 granskningar av handlingar.

Varven genomgick 32 inspektioner i anslutning till anlitande av utländsk arbetskraft och 9 beställaransvarsinspektioner. Dessutom undersöktes 10 allvarliga olycksfall i arbetet som inträffat på varv. Sammanlagt gavs varven 217 verksamhetsanvisningar, 30 uppmaningar och 15 ärenden överfördes till arbetskyddsmyndigheten för behandling.

Tillsyn över primärproduktionen

Arbetskyddstillsynen över primärproduktionen genomfördes 2021 inom lantbruket, skogsbruket och fisket. Cirka hundra olika inspektörer utförde inspektioner. Arbetskyddsinspektörer som inspekterar primärproduktionens branscher övervakar också andra branscher.

Sammanlagt gjordes 580 inspektioner i anslutning till primärproduktionen och de gällde 479 tillsynsobjekt. Utifrån inspektionerna gavs sammanlagt 933 anvisningar och 114 uppmaningar. Av de 379 arbetskyddsinspektionerna inom jordbruket var över hälften (208) utlänningsinspektioner.

Allvarliga olycksfall i arbetet anmäldes och undersöktes klart mer än 2020. Den största

förändringen skedde inom skogsbruket, där man 2020 undersökte 1 allvarlig arbetsolycka och 2021 undersökte 9 allvarliga arbetsolyckor. År 2021 undersöktes 13 olycksfall inom jordbruket och 1 inom fiskerinäringen.

Olycksfallen var av olika slag. Flera allvarliga olycksfall orsakades bland annat av fall från anliggande stegar och gångar vid maskinerna, situationer i anslutning till rengöring och underhåll av maskiner samt kemikalier.

Inom jordbruket registrerades 13 anmälningar om eller misstankar om yrkessjukdomar och inom skogsbruket registrerades 3 anmälningar. Fallen var huvudsakligen eksem på grund av exponering för kemikalier och damm samt sjukdomar och symtom i luftvägarna.

Tillsynen över primärproduktionen per bransch

	Växtodling och husdjurskötsel, vilt-hushållning och anknytande tjänster	Skogsbruk och drivning	Fiske och vattenbruk
Inspektioner totalt	379	195	3
Utlänningsinspektioner	208	16	0
Beställansvarsinspektioner	1	8	0
Tillsynsobjekt	317	159	3
Anvisningar	654	270	9
Uppmaningar	79	34	1

Tyosuojelu.fi
Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst